

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОПЕРАТОРІВ ВІЙСЬКОВИХ БПЛА

ON THE ISSUE OF FORMING LEXICAL COMPETENCE OF FUTURE MILITARY UAV OPERATORS

У статті окреслено проблему формування лексичної компетентності військових операторів БПЛА під час їх навчання у ХНУПС імені Івана Кожедуба. Лексична компетентність досліджується у руслі компетентнісного підходу як компонент лінгвістичної й іншомовної комунікативної компетентностей та розглядається у структурно-функціональній єдності з останньою. Висвітлюється вагомий опосередкований вплив лексичної компетентності на сформованість професійної компетентності. Здійснений аналіз науково-педагогічної літератури вітчизняних та зарубіжних дослідників уможливив надання стислого визначення та компонентного аналізу комунікативної й професійної компетентностей. У статті показано особливу значущість сформованості лексичної компетентності для операторів військових БПЛА та визначено найважливіші функції лексичної компетентності у контексті обговорюваної проблематики. Лексична компетентність висвітлена як основоположна передумова формування термінологічного тезаурусу, який, в свою чергу, закладає основи практичного застосування іноземної мови у майбутній професійній діяльності для успішної фахової комунікації. Орієнтованість на практичні аспекти застосування англійської мови у майбутній професійній діяльності операторів військових БПЛА дала змогу визначити читання як пріоритетний вид мовленнєвої діяльності, який формує необхідні практичні навички для застосування іноземної мови у професійній діяльності. Наголошено на доцільності паралельного формування лексичної компетентності та розвитку навичок професійно-орієнтованого читання. Доведено, що автентичний текст авіаційно-інженерного дискурсу є першоджерелом та природнім середовищем існування термінологічних одиниць. Зміст навчальних текстів має відповідати професійним інтересам курсантів, мати лексичну й термінологічну насиченість, бути актуальним й інформативним. Запропоновано ефективну технологію когнітивної семантизації незнайомих лексичних одиниць шляхом умовно-комунікативних вправ на основі таблиць функціонального заміщення. Показано, що така технологія робить акцент на комунікативній функції слова, а не його значенні чи формі.

Ключові слова: лексична компетентність, компетентнісний підхід, іншомовна комунікативна компетентність, оператори військових БПЛА, термінологічний тезаурус,

автентичний текст, когнітивна семантизація лексичних одиниць, таблиця функціонального заміщення.

The article outlines the issue of developing lexical competence of military UAV operators during their training at Ivan Kozhedub Kharkiv National Air Force University. Lexical competence is investigated within a competency-based approach as an integral component of both linguistic competence and foreign communicative competence, and is considered in structural-functional unity with the latter. A significant indirect influence of lexical competence on the formation of professional competence is highlighted. By reviewing the scientific and pedagogical literature of both domestic and international researchers, the study offers a concise definition and component analysis of communicative and professional competences. The paper demonstrates the importance of well-developed lexical competence specifically for military UAV operators and identifies the most crucial functions of lexical competence in the context of the topic at hand. Lexical competence is presented as the foundational prerequisite for forming a terminological thesaurus, which in turn lays the groundwork for the practical use of English in future professional activities, enabling effective subject-matter communication. Emphasis on the practical aspects of using English within UAV operators' future careers allows reading to be prioritized as the key language skill, since it develops the practical ability to employ foreign language in professional contexts. The article underscores the advisability of parallel development of lexical competence and professionally oriented reading skills. It is demonstrated that authentic texts in aviation-engineering discourse serve as the source and natural context for the terminology units. The content of instructional texts should cater to the cadets' professional interests, be lexically and terminologically rich, and remain both relevant and informative. An effective pedagogy is proposed for the cognitive semantic processing of unfamiliar lexical items, using conditional-communicative exercises structured around functional substitution tables. This method emphasizes the communicative function of the word – rather than merely its meaning or form.

Key words: lexical competence, competency-based approach, foreign communicative competence, military UAV operators, terminological thesaurus, authentic texts, cognitive semantic processing of lexical items, functional substitution tables.

УДК 378.881.1

DOI <https://doi.org/10.32782/ip/86.2.23>

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Савицька А.П.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри авіаційної англійської мови
Харківського національного
університету Повітряних Сил
імені Івана Кожедуба

Постановка проблеми. Нагальна потреба у підготовці висококваліфікованих операторів військових безпілотних літальних апаратів (БПЛА) в умовах російсько-української війни не викликає сумніву та вбачається одним з пріоритетних завдань підготовки офіцерів у Харківському національному університеті Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (ХНУПС). Методи ведення сучасної

війни, як показав досвід, значною мірою покладаються на широке застосування БПЛА як для розвідки, так і для ураження військових об'єктів ворога.

Розширення сфер співробітництва з колегами із країн-партнерів, необхідність самостійного опанування нових зразків безпілотних систем закордонного виробництва та, відтак, здатність розуміння технічної документації до них англійською

мовою, інтеграція українських військових інженерів авіаційного профілю у світову наукову спільноту, збільшення потоку науково-технічних знань в цілому, у тому числі і в інтернет-просторі актуалізують питання пошуку ефективних шляхів формування стійких знань, навичок, вмінь та компетенцій, які б уможливили виконання майбутніми офіцерами обов'язків та поставлених задач на високому професійному рівні. Враховуючи надважливу роль іноземної мови в умовах сучасності, іншомовна комунікативна компетентність вбачається нами як невід'ємна складова професійної компетентності офіцера-оператора БПЛА, що ставить перед кафедрою авіаційної англійської мови завдання переосмисленого аналізу поняття лексичної компетентності як ключового структурного компоненту комунікативної і професійної компетентностей з огляду на специфічність професійних функцій операторів БПЛА. Такий переосмислений погляд на окреслену проблему актуалізує питання пошуку дієвих технологій та ефективних дидактико-методологічних підходів для формування лексичної компетентності майбутніх офіцерів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Компетентнісний підхід до професійної освіти як у вітчизняній, так і у світовій педагогічній спільноті обумовив підвищений інтерес дослідників до вивчення шляхів формування й розвитку професійної компетентності фахівців у різних сферах суспільного життя. Загальні положення компетентнісного підходу висвітлювали у своїх працях Бібік Н.В., Вишпольська В.Ф., Болотов В.А., Федіна В.С., Зязюн І.А., Овчарук О.В. та інші. Питання формування іншомовної комунікативної компетентності, зокрема, досліджували у своїх працях Гайдай І.О., Жалінська І.В., Бібікова Е.В., Ковтун О.В., Корнєва З.М., Кошлаба І.Б., Шандрук С.І., Бреус О.Д., Нечепорук Я.С. Ще більшої деталізації поняття іншомовної комунікативної компетентності набуло у працях ряду науковців (серед яких Габелко О. М., Семенчук Ю. О., Шиманська В.В., Герасименко Ю.А., Гордійчук Ю. Ю, Чала Н.Д., Ковальова І.В.), які зосередили науковий пошук на формуванні саме лексичної компетентності як складової комунікативної. Цікаві підходи до опанування лексики іноземної мови як мови професійного спілкування запропоновано у працях Нейшн та Шміта.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На тлі доволі широкого висвітлення проблеми формування лексичної компетентності у рамках компетентнісної парадигми маловивченим залишається питання формування лексичної компетентності фахівців військово-авіаційного профілю. Дослідження формування й розвитку лексичної компетентності операторів військових БПЛА знаходиться на початковому етапі, адже підготовка таких фахівців є доволі новітнім напрямком вітчизняної вищої військової освіти

й здійснюється виключно у ХНУПС імені Івана Кожедуба.

Метою статті є визначення місця лексичної компетентності у структурі професійної компетентності військового фахівця й обґрунтування необхідності її формування у процесі професійної підготовки майбутніх операторів БПЛА; висвітлення деяких особливостей функціонування авіаційної англійської мови у сфері пілотування та інженерного обслуговування безпілотних апаратів; окреслення найбільш ефективних методів й дидактичних прийомів для досягнення високорозвиненої лексичної компетентності.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Нагальна потреба у підготовці висококваліфікованих офіцерів-операторів БПЛА зі сформованою лексичною компетентністю вступає у протиріччя з недостатнім ступенем дослідження теоретичних засад та ефективних методик й технологій навчання професійно-орієнтованій лексиці.

Тож підготовка кваліфікованих фахівців авіаційно-інженерного профілю, здатних до компетентної й ефективної діяльності у сфері пілотування безпілотних комплексів на рівні світових стандартів, вимагає дослідження, перш за все, теоретичних засад самого поняття професійної компетентності та тих її складових, які безпосередньо або опосередковано включають лексичну компетентність.

Під професійною компетентністю розуміється здатність фахівця кваліфіковано й ефективно діяти не тільки у стандартних умовах, але й вирішувати професійні завдання в ситуаціях, що вимагають творчого підходу. Професійна компетентність передбачає наявність у фахівця професійних, знань, умінь, навичок і досвіду їх застосування в практичній діяльності [3, с. 15].

Так як об'єктом дослідження даної статті є лексична компетентність як складова комунікативної та професійної компетентності, надамо лише стислий компонентний аналіз останньої. Професійна компетентність є складним багатоаспектним утворенням. Її структура може бути представлена як сукупність когнітивного, операційного, мотиваційного, особистісного, соціально-психологічного компонентів, критичного мислення, соціальної компетентності, самоорганізації та саморозвитку й комунікативної компетентності [5, 8]. Важливо, що всі компоненти та компетентності тісно взаємопов'язані та розвиваються в процесі навчання та професійної діяльності [9].

У рамках даного дослідження зосередимося саме на комунікативному компоненті, який включає «вміння ясно та чітко викладати думки рідною та іноземною мовою, переконувати, аргументувати, аналізувати, передавати раціональну та емоційну інформацію, встановлювати міжособистісні зв'язки, вибирати оптимальний стиль спілкування в різних

ділових ситуаціях, організовувати та підтримувати діалог, володіти технологіями комп'ютерного спілкування» [2, с. 58].

Основу професійної комунікації (за дослідженнями О.О. Шаталова) становить комплекс умінь, мовленнєвого спілкування у продуктивних і рецептивних видах. Дослідники виокремлюють такі складові комунікації: *лінгвістичну* (сукупність знань про систему мови, правила функціонування одиниць мови в мовленні та здатність користуватися цією системою для розуміння чужих думок і вираження власних суджень в усній чи письмовій формі); *мовленнєву або соціолінгвістичну* (здатність користуватися мовою у мовленнєвому акті); *соціокультурну; соціальну або прагматичну; дискурсивну та предметну* [4, с. 15].

І. Кошлаба визначає наступні складові *іншомовної лінгвістичної компетентності* у контексті професійної освіти: *фонетична* компетентність (уміння вживати просодичні засоби); *граматична* компетентність (правильний підбір граматичних конструкцій для опанування мови професійного спрямування); *лексична* компетентність (здатність використовувати мовний словниковий запас у межах професійного спілкування). [7, с. 74]. Саме лексична компетентність як здатність розуміти, запам'ятовувати й правильно використовувати слова й вирази в усному та письмовому мовленні є центральною ланкою у тріаді складових лінгвістичної компетентності і є необхідною умовою як для успішного міжособистісного спілкування, так і для розуміння інформації іноземною мовою у професійному контексті [6, с. 38].

Вищенаведений аналіз можна підсумувати у вигляді наступного спрощеного логічно-структурного ряду: *лексична компетентність* як ядро *лінгвістичної компетентності* є вагомим компонентом *іншомовної комунікативної компетентності* та, відтак, значною мірою визначає сформованість *професійної компетентності*.

Для усвідомлення особливості процесу формування лексичної компетентності необхідно визначити її місце та роль у процесі формування іншомовної професійної комунікативної компетентності взагалі та у процесі іншомовної підготовки операторів військових БПЛА – зокрема. Окреслимо дві найважливіші функції лексичної компетентності у контексті обговорюваної проблематики.

Аксіоматично зрозумілою й беззаперечною вважається необхідність формування лексичної компетентності для власне *здійснення акту комунікації* (як усного, так і письмового): розуміння базового значення слова, включаючи переносні значення слів, уміння диференціювати значення слова у різних контекстах та семантичні відмінності слів у синонімічному ряду, здатність правильно підбирати слова для формулювання й висловлювання думки з урахуванням контексту, жанру мовлення,

ситуації спілкування та інших прагматичних факторів тощо [12, с. 263]. Тобто, якісно сформовані лексичні навички – головна передумова успішної комунікації іноземною мовою, тоді як недотримання лексико-семантичної норми, навпаки, призводить до смислових помилок та комунікативної недосконалості або непорозуміння [1, с. 18].

Втім, у контексті формування професійно-спрямованої іншомовної компетентності операторів військових БПЛА лексична компетентність набуває й іншого вагомого значення. Ажде саме лексична компетентність виступає основоположною передумовою напрацювання, накопичення й вдосконалення майбутнім фахівцем *термінологічного тезаурусу* як основи практичного застосування іноземної мови у майбутній професійній діяльності та успішній фаховій комунікації. У рамках компетентнісного підходу до викладання іноземної мови вважаємо очевидним, що оволодіння термінологією має розглядатися передусім як оволодіння відповідними лексичними навичками, необхідними для результативної інформаційно-пошукової та інформаційно-аналітичної діяльності. Тож ми поділяємо думку багатьох дослідників [11, 12, 5] про те, що сформованні навички напрацювання термінологічного тезаурусу – це не лише шлях до успішного спілкування у професійному контексті, а й засіб поглибленого опанування спеціальності через можливість опрацювання безмежної кількості англійської професійної літератури, напрацьованої міжнародною науковою спільнотою.

Важливо акцентувати увагу на виокремленні саме тих аспектів формування іншомовної професійної комунікації, які матимуть безпосереднє *практичне* значення у майбутній професійній діяльності здобувачів освіти. Ілюстративним, на наш погляд, може стати порівняльний аналіз формування іншомовної професійної комунікації льотчиків й диспетчерів повітряного руху та операторів безпілотних літальних апаратів. Незважаючи на належність обох кластерів англійської мови до однієї субмови – авіаційної англійської мови - безсумнівною є функціональна розбіжність у застосуванні авіаційної англійської мови офіцерами цих двох сфер військової авіації. Очевидною виступає необхідність переважаючої спрямованості англійської підготовки льотного складу до спонтанної усної комунікації на основі міжнародно визначеної термінології ICAO для здатності ведення радіоперемовин з наземними службами під час польоту, у той час як функціональні обов'язки операторів БПЛА передбачають застосування англійської мови в першу чергу у текстовому варіанті для опрацювання технічної документації до кожної окремої моделі безпілотного комплексу. Саме така орієнтованість на практичні аспекти професійного застосування англійської мови у майбутній

професійній діяльності й визначає пріоритетність окремих видів мовленнєвої діяльності, акцент на формуванні яких забезпечить розвиток професійно-необхідних практичних аспектів іншомовної професійної комунікації.

Керуючись принципом практично-прикладної функції професійної англійської мови для майбутніх операторів військових БПЛА, можемо визначити й пріоритетні види мовленнєвої діяльності з чотирьох загально-визначених (усне мовлення, письмо, аудіювання й читання), які зазвичай комплексно опрацьовуються на заняттях з іноземної мови. Не применшуючи значення жодного з цих видів мовленнєвої діяльності та, навпаки, акцентуючи увагу на взаємопов'язаності усіх чотирьох аспектів для формування й розвитку комунікативної компетентності, виокремимо саме *читання* у якості центрального з вищезазначених видів мовленнєвої діяльності у процесі іншомовної підготовки операторів БПЛА. По-перше, робота з насиченим специфічною термінологією англійським текстом технічного характеру складатиме переважну частку практичного застосування англійської мови у майбутній професійній діяльності курсанта, що набуває кваліфікацію оператора БПЛА. По-друге, автентичний текст науково-технічного дискурсу – це природнє середовище функціонування термінів та неоціненне першоджерело контекстного вжитку як термінів широкого науково-інженерного спектру, так і термінів вузько-спеціального авіаційно-технічного термінологічного тезаурусу, що стосується саме проектування, обслуговування, застосування й пілотування БПЛА. Відтак, закономірним й логічним вбачається дослідження формування лексичної компетентності в цілому та її термінологічної складової зокрема у тісному зв'язку з проблемами навчання професійно-орієнтованому читанню.

Підкреслимо, що лексична компетентність, маючи окрему практично-прикладну функцію, як було описано вище, водночас виступає основою для розвитку комунікативної компетентності [7, с. 73], та розглядається нами у структурно-функціональній єдності з останньою: під час комунікативної практики з усного мовлення лексична компетенція формується на вищому рівні, за якого засвоєний вокабуляр знаходить своє практичне застосування та усвідомлений вжиток у мовленні під час виконання завдань комунікативного характеру. Водночас, лексична компетентність, як було доведено вище, є ядром формування комунікативної. Інакше кажучи, ефективне засвоєння лексики та термінології професійного дискурсу неможливе без урахування комунікативної природи мови, що має знайти відображення і у виборі методичних засобів для напрацювання лексичної компетентності. Якісне формування відповідних навичок стає можливим лише за умови комплексу заходів: комунікативно-орієнтована робота над спеціальними

текстами, під час якої курсантом усвідомлюється безпосереднє функціонування лексичної одиниці або терміну у продукті мовленнєвої діяльності (тобто у тексті), та, власне, робота над лексичними одиницями (їх морфологічні, семантичні, етимологічні особливості).

Розглянемо більш детально такий комплексний підхід та доведемо його ефективність як для розвитку навичок професійно-орієнтованого читання, так і формування лексичної компетентності.

Важливою умовою усвідомленої семантизації лексичної одиниці є знайомство з нею у контексті, у якості функціональної одиниці речення [11, с. 321]. Слово сприймається як лексична одиниця, що виконує певну комунікативну задачу, а не як слово/термін, що існує окремо і підлягає запам'ятовуванню. Для усвідомлення дієвості такого підходу за основоположний принцип слід прийняти гіпотезу, що у тріаді 'форма – значення – призначення (або функція) слова' визначальною ланкою є саме остання; форма й навіть саме значення слова підпорядковані основній задачі – виконанню *комунікативної* мовленнєвої функції, яку воно несе у реченні. Перше знайомство з лексичною одиницею має починатися з усвідомлення її *функції/ролі* у смисловому висловлюванні. Такий когнітивний контекстний підхід до знайомства з лексичною одиницею не тільки покращує її запам'ятовування, а й сприяє її 'природньому перенесенню' у власні висловлювання у майбутніх актах мовлення. На засвоєння та запам'ятовування лексичної одиниці спрямовані комплекси післятекстових лексичних вправ, адже критично важливо забезпечити якісне засвоєння та запам'ятовування за рахунок багаторазового застосування лексичних одиниць у власному мовленні та шляхом багатократного аналізу їх вжитку у різних контекстах.

Із широкого спектру лексичних та лексико-граматичних вправ варто акцентувати увагу на категорії умовно-комунікативних завдань як таких, що наряду з основною функцією (сприяння засвоєнню нових лексичних одиниць) слугують перехідною ланкою до усвідомленого їх вживання у власно спродукованих актах мовлення, коли лексична одиниця переходить із розряду вивченого слова у пасивному словниковому запасі курсанта до осмисленого вживання у мовленні й набуває комунікативної функції.

Реалізації на практиці принципу функціональності слова як пріоритетної сприяє застосування так званих 'таблиць функціонального заміщення' [12, с. 269]. Сутність такого дидактичного прийому полягає у семантизації слова (тобто усвідомленню значення) через його функцію у реченні. Таблиця містить перелік слів / словосполучень / термінів, які гіпотетично можуть виявитися необхідними для висловлювання власної думки щодо переглянутого фрагменту фільму, прочитаного

тексту, поставленого ряду питань, мозкового штурму тощо. Цей ряд лексичних одиниць надається у парі з еквівалентним перекладом рідною мовою, що водночас слугує зоровою опорою для кращого сприйняття й запам'ятовування. Але, на відміну від традиційного прямого перекладного методу семантизації, за якого значення слова надається експліцитно й відокремлено від його функції у висловлюванні, таблиця функціонального заміщення пропонує слово англійською мовою як *засіб висловлення власної думки*. Лексична одиниця англійською мовою 'заміщує' собою поняття, народжене у свідомості рідною мовою. Відбувається саме функціональне заміщення слова/виразу, яке сформувалося подумки рідною мовою для вирішення комунікативної задачі, але висловлюється англійською мовою. Нове слово вимовляється й вживається не як окреме слово із списку тих, що підлягають вивченню й запам'ятовуванню (поза будь-якого контексту), а саме у реченні, тобто у контексті, є граматично й семантично пов'язаним з іншими словами у висловлюванні, і, відтак, 'функціонує' й 'живе' у реченні, несе комунікативне навантаження. Іншомовна лексична одиниця як така, що вжита у реченні, запам'ятовується у контексті, який до того ж був продуктом власного мислення курсанта, що неабияк активізує процес запам'ятовування і усвідомлення нової лексичної одиниці.

Принцип функціонального заміщення можна описати як ланцюг етапів: (1) потреба у продукуванні висловлювання, яка виникає у свідомості рідною мовою; (2) пошук англійського еквіваленту (де на допомогу й приходить таблиця 'підказка', яка містить необхідну лексичну одиницю); (3) власне, висловлювання англійською мовою, у якому нове слово/термін вжито так, що воно несе не просто значення, а й виконує комунікативну функцію у висловлюванні.

Застосування таблиць за принципом функціонального заміщення мінімізує мовні труднощі, та, відтак, спричинений ними демотиваційний фактор, сприяючи зосередженню уваги курсантів на сутності обговорюваного тексту, фільму або теми, не відволікаючи їх увагу на пошук відповідних лексичних одиниць. Таким чином, відбувається справжня комунікація, у процесі якої імпліцитно засвоюються нові лексичні одиниці/терміни, що вживаються у контексті й дійсно виконують комунікативну функцію у власному висловлюванні курсанта.

Варто зауважити, що принцип функціонального заміщення зарекомендував себе як ефективний і на підготовчому етапі дотекстової семантизації термінів, що в результаті полегшує сприйняття нових лексичних одиниць під час роботи над текстом.

Звісно, контекст текстів, фрагментів фільмів, порівняльних таблиць з тактико-технічними даними різних моделей безпілотних комплексів та

інших зразків мовного матеріалу має відповідати професійним інтересам курсантів, мати лексичну й термінологічну насиченість, яка відповідає рівню володіння англійською мовою здобувачів освіти, бути цікавим, актуальним й інформативним. Такий методологічний підхід до вибору навчального матеріалу підвищує мотивацію до навчального процесу в цілому та стимулює курсантів до висловлювання власної думки, що в свою чергу сприяє комунікативній спрямованості усього заняття та окремих видів завдань та робіт.

Читання автентичних текстів, запозичених з інтернет-джерел, перегляд фрагментів фільмів щодо різних конструктивних типів БПЛА вітчизняного і закордонного виробництва слугують як джерелом вузько-спеціальних термінів, так і підґрунтям для усної професійної комунікації, сприяють напрацюванню значного прошарку лексичних одиниць загально-наукового й технічного дискурсу та тезаурусу термінів за спеціальністю.

Висновки та перспективи подальших досліджень. За результатами проведеного дослідження можна дійти висновку, що лексична компетентність майбутніх офіцерів-операторів військових БПЛА безпосередньо впливає на якість сформованості комунікативної компетентності та має вирішальне значення для здійснення успішного акту комунікації. Не менш важливою є роль сформованої лексичної компетентності для напрацювання термінологічного тезаурусу як основи практичного застосування іноземної мови у майбутній професійній діяльності та успішній фаховій комунікації. Як компонент комунікативної компетентності лексична компетентність опосередковано впливає і на формування професійної компетентності військового фахівця в цілому, іншомовна складова якої набуває неабиякого значення в умовах підвищеного рівня міжнародної комунікації в умовах російсько-української війни. Методично-дидактичний аспект формування лексичної компетентності доцільно підпорядковувати принципу комунікативності, що має доведену ефективність і для формування якісно засвоєного термінологічного тезаурусу, і для розвитку іншомовних комунікативних навичок взагалі.

Подальший науковий пошук у рамках досліджуваної проблеми доцільно спрямувати, на наш погляд, у русло міжпредметних зв'язків, які 'як педагогічна категорія є комплексною, багатоаспектною проблемою, яка пов'язана з наочною структурою змісту навчання' [10, с. 18], а саме у поле тісної співпраці з кафедрами військово-технічного профілю з метою визначення й виокремлення найдоцільнішої тематики для викладання у рамках дисципліни 'Іноземна мова (спеціально-військовий курс)' та окреслення змісту найбільш повного й професійно-обумовленого термінологічного тезаурусу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вадаська С.В. ESP materials for aeronautical students. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»* Серія: Філологія. Педагогіка. 36. н. праць. 2016. № 7. С. 16–20.
2. Вишпольська В.Ф. Зміст та структура професійної компетентності фахівця з міжнародних економічних відносин. *Вісник Запорізького національного університету*. 2008. № 1. С. 57–61.
3. Грень Л. Педагогічні умови формування у студентів вищих технічних закладів спрямованості на успішну професійну діяльність. Автореф. дис. канд. наук : 13.00.04. Харків. 2010. 24 с.
4. Калошин В.Ф., Гоменюк Д.В., Сушенцева Л.Л. Методика Шаталова В.Ф.: сутність, здобутки, перспективи. *Київська Русь*. 2008. 44 с.
5. Ковтун О.В. Теоретико-методологічні засади формування професійного мовлення у майбутніх фахівців авіаційної галузі. Автореф. дис. д-ра пед. наук : 13.00.02 ; 13.00.04. Одеса. 2013. 44 с.
6. Корнєва З.М. Компонентний склад іншомовної професійно-орієнтованої комунікативної компетентності студентів ВТНЗ. *Молодь і ринок*. 2014. № 6. С. 36–41.
7. Кошлага І.Б. Формування іншомовної комунікативно-когнітивної компетентності студентів вищих медичних навчальних закладів. *Мова: класичне – модерне – постмодерне*. 2014. Вип. 1. С. 71–78.
8. Овчарук О.В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. *Бібліотека з освітньої політики*. 2004. 112 с.
9. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика : монографія / за ред. Н. Г. Ничкало. Хмельницький : ТУП. 2002. 334 с.
10. Пастирська І.Я. Міжпредметні зв'язки як пропедагичний етап розвитку інтеграції змісту освіти. *Загальна педагогіка та історія педагогіки*. 2019. Вип. 12. Т. 2. С. 17–20.
11. Nation I.S.P. Learning vocabulary in another language. 2-nd edition. Cambridge University Press. Cambridge. 2013. 624 p.
12. Schmitt N. Understanding vocabulary acquisition, instruction and assessment: A research agenda. *Language Teaching*. Vol. 52. Issue 2. P. 261–274.

Дата першого надходження рукопису до видання: 11.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 15.09.2025

Дата публікації: 24.09.2025